

MIGRAČNÍ A AZYLOVÁ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE

METODIKA K PRACOVNÍMU LISTU

T A
Č R

Tento projekt je spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu ÉTA.

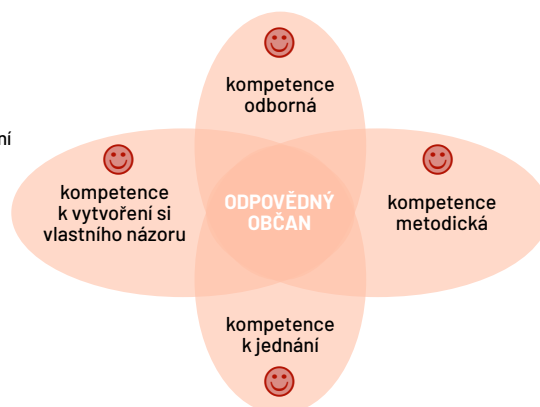
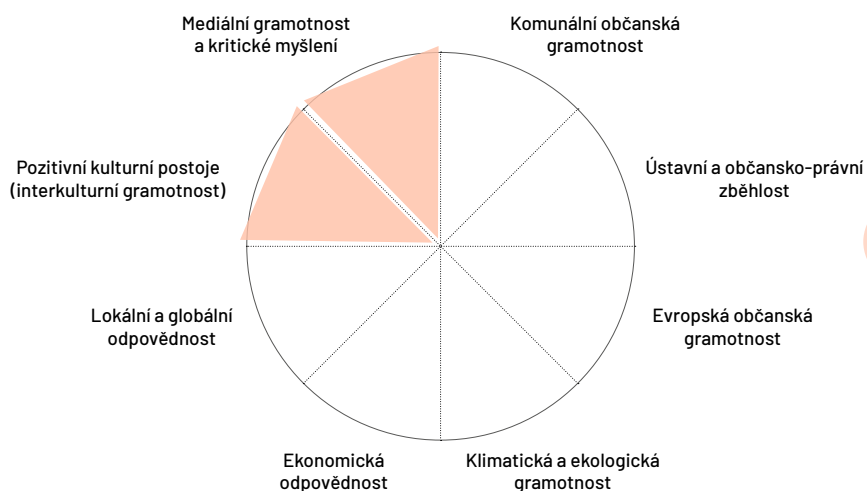
www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost.

METODIKA K PRACOVNÍMU LISTU MIGRAČNÍ A AZYLOVÁ POLITIKA EU

Téma	Migrace a EU
RVP G	<p>Občanský a společenskovední základ:</p> <ul style="list-style-type: none"> » posoudí vliv začlenění státu do Evropské unie na každodenní život občanů » rozlišuje funkce orgánů EU a uvede příklady jejich činnosti » posoudí projevy globalizace, uvede příklady globálních problémů současnosti, analyzuje jejich příčiny a domýšlí jejich možné důsledky <p>Průřezové téma: 6.2 Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, tematický okruh: GLOBALIZAČNÍ A ROZVOJOVÉ PROCESY: světový populační vývoj, mezinárodní migrace a migrační politika, azylové a uprchlické hnutí</p>
RVP SOV	<p>VO Společenskovední vzdělávání / Občanský vzdělávací základ:</p> <ul style="list-style-type: none"> » objasní příčiny migrace lidí; uvede příklady projevů globalizace a debatuje o jejich důsledcích; charakterizuje globální problémy na Zemi
Klíčová slova	Migrační krize, uprchlíci, azyl, migrační kvóty, žadatelé o azyl, Schengen, volný pohyb, Dublinský systém
Cíl vyučovací jednotky	Budovat a rozšířit porozumění migrační politiky EU
Pracovní materiály, pomůcky	Pracovní list, internet
Způsob práce	Čtení textů a grafů s porozuměním, diskuse
Organizační forma práce	Individuální, frontální
Časová dotace	2–3 h

Zdroj: Doslovně převzato (a částečně upraveno) z: Rámcové vzdělávací programy pro gymnázia (<https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-gymnazia-rvp-g/>) a Rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělávání (<https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-stredniho-odborneho-vzdelavani-rvp-sov/>).

Které občanské kompetence lekce rozvíjí?

Zdroj: LESŇÁK, Slavomír, a kol. *Rozvíjení personální, sociální a občanské kompetence učitelů, studentů a žáků*. Brno: Masarykova univerzita, 2020, s. 46.

Zdroj: ŠTĚRBA, Radim, a kol. *Kompetence pro odpovědné občanství. Příspěvek do diskuze o revizi rámcových vzdělávacích programů*. Praha: Nakladatelství Jalna, 2018, s. 7. Diagram autoři převzali od rakouských autorů: KRAMMER, Reinhard, a kol. *Kompetenzorientierte Politische Bildung*. Innsbruck, Bozen, Wien: Studien-Verl., 2008, s. 6.

Které výstupy odborné kompetence PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

rozdělí každodenní jazyk od jazyka odborného

objasňuje odborné termíny a konstruktivně a kriticky je vysvětluje

zná a adekvátně používá kulturně a sociálně vědecké principy (přesnost, validita, úplnost)

Které výstupy metodické kompetence PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

rozpozná vliv formy mediální prezentace na obsah komunikace

rozpozná a staví se kriticky k analýzám dat daných problémů a k použitým kritériím vyhodnocování

zohledňuje možné důsledky způsobu řešení problémů na výsledky

Které výstupy kompetence k vytvoření si vlastního názoru PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

přijatelně zdůvodňuje dílčí názory

ověřuje informace, na nichž zakládá vlastní názory, jestli jsou kvalitativně a kvantitativně dostačující a relevantní

prověřuje předložené politické názory s kompatibilitou lidských práv

prozkoumává předložené názory

Které výstupy kompetence jednání PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

vyjadřuje a veřejně hájí vlastní názory, hodnoty a zájmy

hájí sám nebo s ostatními společné zájmy a/nebo zájmy ostatních

akceptuje kompromisy

Zdroj: Doslovně převzato z: ŠTĚRBA, Radim, a kol., 2018, s. 8-10.

» Doporučený průběh lekce:

PL je rozdělený na **úvod** a specifické tematické části/**sekce**:

Sekce A – „Migrační krize“: příčiny, reakce a opatření

Sekce B – Dopady migrační krize: nestabilita Schengenu

Sekce C – Koho přijmout a za jakých pravidel?

Pracovní list doporučujeme rozdělit alespoň **do 3 vyučovacích hodin**:

1. hodina: úvod + sekce A,
2. hodina: sekce B,
3. hodina: sekce C.

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
Úvodní část	5–10	Samostatná práce / frontální výuka/čtení s porozuměním, práce s textem, diskuse	Evokace	<p>Rozdílné postoje a výzvy migrace</p> <p>Požádejte žáky, aby si individuálně přečetli výroky a ve dvojicích nebo individuálně odpověděli na otázky a–c). Po vyplnění ve třídě o řešeních diskutujte.</p> <p>Následuje text o migraci, ve kterém se žáci seznámí s definicí pojmu migrace.</p>	PL
A	15+	Samostatná práce / čtení s porozuměním, práce s textem, diskuse	Uvědomění	<p>„Migrační krize“: příčiny, reakce a opatření</p> <p><i>1. Vývoj migrační krize</i></p> <p>Žáci si nejprve prostudují text „Příčina a průběh“ a následně odpoví na otázky 1a).</p> <p>Následně si žáci prostudují text o reakci členských států na „migrační krizi“ a odpoví na otázku 1b). Po zodpovězení otázky je vhodné odpovědi ve třídě společně srovnat a diskutovat nad nimi.</p> <p><i>2. Unijní opatření</i></p> <p>Následuje text o migračních kvótách, agentuře Frontex a dohodách se zeměmi mimo EU. Žáci zde odpoví na otázky 2a). Po zodpovězení otázek je vhodné odpovědi ve třídě společně srovnat a diskutovat nad nimi.</p> <p><i>3. Chronologie reakcí členských států a unijních opatření</i></p> <p>V otázce 3a) žáci individuálně doplní do chybějícího textu fakta na základě grafu „Počet žadatelů o azyl“ a dřívějších textů. Odpovědi frontálně ve třídě srovnajte.</p>	PL
B	30+	Samostatná práce / čtení s porozuměním, práce s textem, diskuse	Uvědomění	<p>Dopady migrační krize: nestabilita Schengenu</p> <p><i>1. Schengenský systém</i></p> <p>Požádejte žáky o prostudování textu o Schengenském systému, následně žáci v úkolu 1a) přiřadí ke každému státu správné tvrzení.</p> <p><i>2. Volný pohyb osob</i></p> <p>Žáci za pomoci politické mapy Evropy odpoví na otázky 2a). V případě potřeby jim navrhněte, aby si pomohli aplikací Google mapy nebo jinou aplikací s možností trasování.</p> <p><i>3. Výzvy Schengenu</i></p> <p>Text „Konec Schengenu?“ napomůže žákům k odpovědi na otázky 3a). O odpovědích na druhou otázku po individuální úvaze a zápisu společně diskutujte. Vyžadujte racionální zdůvodnění.</p>	PL, web https://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
C	30-45	Samostatná práce, frontální výuka srovnání / čtení s porozuměním / diskuse / práce s textem	Uvědomění, reflexe	<p>Koho přijmout a za jakých pravidel?</p> <p>1. Dublinský systém</p> <p>Požádejte žáky, ať si nejdříve prostudují pravidla EU o ochraně cizinců a následně příběh ženy, která požádala o ochranu – „Příběh Sarin“. Po přečtení by žáci měli dokázat odpovídat na otázky 1a). Je vhodné si odpovědi ve třídě nahlas srovnat.</p> <p>Požádejte žáky, aby vyhledali na internetu novinový článek, který pojednává o migraci, následně vyhledali článek o migraci z prostředí neziskového sektoru (odkazy mají žáci přímo v textu). Žáci napíší, jak je v těchto člancích situace v uprchlických táborech znázorněna, do otázky 1b), o odpovědích diskutujte.</p> <p>V otázce 1c) žáci individuálně nebo i ve dvojicích po přečtení textů identifikují motivy migrace dvou cizinců – Sarin a Vasyla. Povzbudte žáky, ať identifikují i případné další motivy.</p> <p>Po důkladném obeznámení se s příběhy Sarin a Vasyla můžou žáci diskutovat nad účinností opatření EU v otázce 1d). Po individuální přípravě-záznamu je vhodné o tématu společně diskutovat.</p> <p>2. Kategorie migrantů</p> <p>Otázku 2a) je vhodné začít evokací – jak označit Sarin? Žáci si následně můžou tipnout a svůj tip ověřit v textu níže.</p>	PL, weby: https://www.clovekvtsni.cz/ nebo https://www.opu.cz/cs/

» Správné odpovědi:

Klíč k pracovnímu listu

Úvod: Rozdílné postoje a výzvy migrace

Úkol a) Autory výroků jsou německá kancléřka Angela Merkelová a maďarský premiér Viktor Orbán. Přiřaďte politiky k výrokům a odůvodněte toto přiřazení.

Angela Merkelová – srpen 2015,

Viktor Orbán – září 2015.

Úkol b) Oba politici se obávají konce Evropy, příčiny tohoto konce se ale u obou liší. Pojmenujte příčiny.

V. Orbán tvrdí, že Evropa zanikne kvůli nadměrnému počtu přichozích migrantů. Studenti mohou dále rozvíjet citát tím, že V. Orbán varuje před teroristy, kteří mohou být přítomni mezi neregulárními migranty. V. Orbán nepřímou varuje před zhroucením Schengenského prostoru důsledkem zavírání vnitřních hranic. V neposlední řadě dojde, nebo dochází k nerespektování pravidel EU. Studenti mohou diskutovat o tom, v čem V. Orbán nerespektování pravidel vidí. Naopak, A. Merkelová konec Evropy vidí spíše v hodnotovém, morálním zakotvení EU. Evropa, jak ji známe, zanikne, protože selže v pomoci migrantům a řešení „migrační krize“, které by mělo být založeno na lidských právech, což je základní hodnota EU.

Úkol c) Jaká řešení politici ve svých výrocih navrhli?

Merkelová navrhuje dodržovat lidská práva, tedy přijmout migranty, jež jsou ohroženi na životě. Do řešení by se měly zapojit všechny státy EU. Orbán navrhuje chránit vnější hranice EU a respektovat pravidla EU, čímž se zamezí příchodu velkého počtu migrujících osob a sníží se riziko kolapsu Schengenského prostoru.

Sekce A – „Migrační krize“: příčiny, reakce a opatření

Úkol 1a) Prostudujte si text v rámečku a graf „Evropská migrační krize“ a odpovězte na otázky.

A. Vyjmenujte dva unijní státy, které měly v roce 2015 největší podíl žadatelů o azyl:
Německo a Maďarsko.

B. Vyjmenujte alespoň tři státy, přes které migranti do EU v roce 2015 nejčastěji vstupovali:
Především Řecko, Itálie, Kypr, dále pak Španělsko, Bulharsko, Rumunsko.

Úkol 1b) Prostudujte si text v rámečku a odpovězte na otázku: Na kterých členských státech leží největší tlak v souvislosti s řešením migrace? Zdůvodněte.

Největší tlak leží na státech na vnějších hranicích EU, jako je Itálie a Řecko. Do těchto států nejčastěji neregulérní migranti vstupují jako první, takže to jsou státy, které jsou odpovědné za jejich registraci a vyřízení žádosti o azyl. Další tlak je na státech, které jsou nejčastějším cílem migrujících osob jako je např. Německo nebo Švédsko.

Úkol 2a) Po přečtení textu zodpovězte následující otázky.

A. Vyjmenujte alespoň dva mechanismy, které EU zavedla jako řešení „migrační krize“.
Migrační kvóty, posílení agentury Frontex, dohody se třetími zeměmi (Libye, Turecko).

B. Zhodnoťte systém povinných kvót. Bylo to efektivní řešení? Pokud ano, proč? Pokud ne, proč? Diskutujte.
Povinný relokační systém měl snížit tlak států (Itálie, Maďarsko, Řecko), které čelily velkému počtu nově přichozích lidí a států, kam nejčastěji tito lidé mířili (Německo, Švédsko, Francie). Mělo dojít k rozmělnění tlaku na všechny členské státy. Studenti by se měli spíše přiklonit k tomu, že to nebylo efektivní řešení, protože na systému povinných kvót odmítaly participovat státy střední a východní Evropy. Relokace probíhala relativně pomalu a došlo pouze k přemístění 34 000 osob. V médiích se taktéž objevovaly případy, kdy migrující osoby přidělený stát opustily a vstoupily do jiného státu, typicky do Německa, což nepřispívalo k funkčnosti tohoto opatření.

Úkol 3a) Na základě textu výše a grafu doplňte chybějící data a pojmy.

Téměř 1300 000 migrantů žádalo o **azyl** v EU v roce **2015**. Systém povinných **kvót** byl členskými státy odsouhlasen v Radě EU **kvalifikovanou** většinou. EU dále posílila vnější hranice skrze agenturu **Frontex** a uzavřela dohody s Tureckem a **Libyí** za účelem snížení počtu žadatelů o azyl.

Sekce B – Dopady migrační krize: nestabilita Schengenu

Úkol 1a) Přiřaďte stát ke správnému tvrzení. Odpovědi hledejte např. na webové stránce Euroskop.cz, tam do vyhledávací zadejte slovo „Schengen“.

Velká Británie – Země není členem EU, ani členem Schengenu

Norsko – Země není členem EU, ale je členem Schengenu

Lichtenštejnsko – Země není členem EU, ale je členem Schengenu

Ukrajina – Země má kandidátský status EU a není členem Schengenu

Švýcarsko – Země není členem EU, ale je členem Schengenu

Island – Země není členem EU, ale je členem Schengenu

Úkol 2a) Každý člověk se při dovršení 18 let může přihlásit do soutěže DiscoverEU, ve které má možnost získat vlakovou jízdenku na 30 dní a procestovat Evropu. Představte si, že tuto jízdenku získáte a vydáte se do chorvatského Splitu. Vlak jede přes Slovensko a Maďarsko. Zpáteční cestu jste si naplánovali přes Slovinsko a Rakousko. Za pomoci mapy označte správné odpovědi na následující otázky.

A. Kolikrát budete muset prokázat svou totožnost a mezi jakými státy?
Ani jednou. Všechny státy jsou členem Schengenu.

B. Na své cestě jste projeli celkem šest států včetně ČR. Kolikrát jste mohli použít společnou měnu euro? Vyberte z následujících možností:

Čtyřikrát (Slovensko, Chorvatsko, Slovinsko, Rakousko).

Úkol 3a) V debatě o evropské migrační a azylové politice se můžeme setkat s pojmem „Fortress Europe“, neboli „Pevnost Evropa“. Po prostudování textu „Konec Schengenu“ zodpovězte na otázky pod textem.

A. Která opatření (alespoň 3) vedla ke vzniku pojmenování „Pevnost Evropa“? Využijte také poznatky z textů výše.

Posílení vnějších hranic skrze agenturu Frontex; stavění plotů; znovuzavedení vnitřních hranic; dohody s Tureckem a Libyí o navrácení migrantů a posílení jejich pohraničních sil; kontrola a registrace žadatelů o azyl.

B. Jaký na to máte názor? Vysvětlete a zdůvodněte. Diskutujte.

Lze očekávat dva hlavní názory. Studenti mohou souhlasit s opevňováním vnějších hranic, protože to zvyšuje stabilitu a bezpečnost uvnitř EU. Druhý názor může být ten, že se EU uzavírá a pouští na své území jen „vyvolené“. Tyto názory prezentují první dva řečníci tohoto pracovního listu, A. Merkelová vs. V. Orbán. Studenti by si měli uvědomit pozitiva a negativa obou přístupů.

Sekce C – Koho přijmout a za jakých pravidel?

Úkol 1a) V tomto úkolu se dozvíte, jaká pravidla platí v EU při posuzování žádostí uprchlíků a migrantů o ochranu. Začněte tím, že si prostudujete text o Dublinském systému, pokračujte s příběhem Sarin. Odpovězte na otázky.

A. Na základě dosavadních informací víte, že v dané době bylo možné, aby Sarininu žádost mohla vyřizovat jak Itálie, tak Německo. Vysvětlete, na základě jakého kritéria dublinského systému by měla její žádost vyřizovat Itálie.

Sarininu žádost budou posuzovat na základě třetího kritéria Dublinského systému, tedy „Neoprávněný vstup a pobyt“. Nicméně, jejímu příběhu odpovídá i páté kritérium „První podaná žádost o azyl“.

B. Vysvětlete, proč její žádost mohlo vyřizovat Německo.

Její žádost mohlo posuzovat Německo, neboť Sarin vstoupila do Německa v září 2015, tedy po prohlášení politiky „otevřených dveří“, kdy A. Merkelová prohlásila, že Německo nebude vracet osoby syrského původu, které budou žádat o azyl, i když přišly z jiné bezpečné země. (viz pracovní list sekce A – text o reakci členských států)

Úkol 1b) Najděte jeden článek z médií, který informuje o situaci v uprchlických centrech, a porovnejte ho s článkem, který taktéž informuje o situaci v přijímacím středisku/uprchlickém centru, ale je napsán neziskovou organizací, která se tématem zabývá, jako např. Organizace pro pomoc uprchlíkům (<https://www.opu.cz/cs/>) nebo Člověk v tísni (<https://www.clovekvtisni.cz/>). Jak je situace v uprchlických táborech znázorněna?

Záleží, jaké články studenti najdou, ale obecně se dá připravit na to, že články z médií popisují migraci spíše z bezpečnostního pohledu, tedy ukazují násilí, konflikty apod. Články z neziskových organizací naopak budou pravděpodobně zobrazovat migrující osoby v bevyhodné, tragické situaci.

Úkol 1c) V následujících úlohách vyberte z uvedených možností (případně přidejte další motivy):

A. Osvězte si ještě podruhé příběh Sarin a identifikujte její motivy pro migraci:

- zlepšení ekonomické situace své a svých blízkých
- **hledání ochrany**
- poznávání nové kultury
- nalezení práce a smyslu života
- **zlepšení kvality svého života**

B. Podobně postupujte i ve druhém příběhu – příběhu Vasyla. Jaké jsou motivy Vasyla pro migraci?

- **zlepšení ekonomické situace své a svých blízkých**
- hledání ochrany
- poznávání nové kultury
- **nalezení práce a smyslu života**
- **zlepšení kvality svého života**

Úkol 1d) Co si myslíte o těchto pravidlech EU? Měla by se lépe vymáhat? Vymyslete argumenty PRO a PROTI.

Argumenty PRO:

Měli bychom přesně vědět, kdo a za jakým účelem do EU přichází, abychom snížili riziko vzniku nežádoucích efektů (teroristické činy, pomalá integrace migrantů apod).

Argumenty PROTI:

Registrační procedury ponechávají migrující osoby v nevyhovujících podmínkách, zhoršuje se jejich psychický stav a zpomaluje se návrat do normálního života a pracovního procesu. Případně je nutí do neregulérního přechodu hranic, pobytu, jak je vidno na příkladu Sarin i Vasyla.

Opět by si studenti měli uvědomit klady a zápory a složitost řešení.

Úkol 2a) Když sledujeme zprávy nebo diskutujeme, často nevíme, jak správně máme cizince v EU nazvat, proto se tím teď budeme chvíli zabývat. V následujících pěti situacích migrující osoba spadá do příslušné kategorie, definice migrantů. Zkuste nejdříve odhadnout a zakroužkovat správnou definici pro každou situaci. Pokud vám to přijde těžké, níže jsou definice jednotlivých termínů. Pomocí nich vám to bude jasnější.

- A. V momentě, kdy Sarin a její dceru zachraňuje loď agentury Frontex, je *neregulérní migrantkou*.
- B. Sarin se v momentě registrace v přijímacím středisku stala *žadatelkou o azyl*.
- C. Pokud Sarin získá v Německu azyl, stane se *uprchlicí*.
- D. Ve chvíli, kdy Vasyl míří do České republiky, stává se *migrantem*.
- E. Pokud Vasyl překročí 90denní lhůtu pobytu, stane se *neregulérním migrantem*.